

ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИРОЩУВАННЯ ШАФРАНУ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ ТА ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В ОЗЕЛЕНЕННІ

А.В. Чернова, асистент

А. О. Стряпчих, магістрант, група АМП 1/2-1

Миколаївський національний аграрний університет

Крокус (лат. *Crocus*), або шафран, утворює рід трав'янистих бульбоцибулинних рослин родини Ірисові. У природі він росте в степах, лісах і на луках Середземномор'я, Центральної, Південної та Північної Європи, Малої та Центральної Азії та Близького Сходу. Вченими описано близько 80 видів і 300 сортів крокусів. Його назва походить від грецького слова, що означає «нитка, волокно», а слово «шафран» – від арабського слова, що перекладається як «жовтий» – саме такого кольору рильця квітки крокусу [1].

Батьківщиною шафрану вважаються країни Малої Азії, Близького Сходу, Індія. Досі рослина розповсюджена в Сирії, Палестині, Персії. Знали її і у Давньому Єгипті [2].

Крокус рослина низькоросла, що досягає заввишки близько 10 см. Сплюснуті або округлі цибулини крокусів досягають у діаметрі 3 см, вони одягнені в луски і мають пучок мичкуватих коренів. Стебло у крокусів не розвивається. Листя, що з'являється під час або після цвітіння, вузьке, лінійне, прикореневе, зібране в пучок і охоплене лусками. Одиночні келихоподібні квітки крокусу діаметром від 2 до 5 см білого, кремового, блакитного, бузкового, пурпурового, жовтого або помаранчевого кольору, розпускаються на короткому безлистяному квітконосі, оточені плівчастими лусками. Є сорти крокусів із плямистим або двокольоровим забарвленням. Масове цвітіння крокусів триває від двох до трьох тижнів. Види і сорти крокусів поділяють на 15 груп [1].

Садити і доглядати за крокусами краще на ділянках, на які падають яскраві і прямі сонячні промені, так як в тіні він росте погано. Краще щоб поля були, розташовані на південних схилах. Також традиційно використовувати місця на височинах, що забезпечують хороший дренаж.

Крокус краще росте на напівпосушливих та посушливих ґрунтах. Однак важлива для нього і вологість. Земля повинна бути пухкою, з низькою щільністю. Ґрунт з високим вмістом органічних речовин, вміст яких підвищують за рахунок додавання 20-30 тон гною на гектар. Крім вже згаданого добрива, шафран не вимагає більше нічого і цибулини можна садити.

Глибина і частота висаджування цибулин залежать від того, що хочуть отримати в результаті. Коли потрібна висока якість, то їх садять глибше, коли великий урожай і багато нових цибулин – ближче до поверхні.

Розташування цибулин на глибині 15 см з інтервалом в 2-3 см є оптимальним для високої врожайності ниток. А якщо посадити їх на глибині 8-10 см, то тоді можна буде зібрати великий урожай квіток і нових цибулин.

Але це не є правилом, параметри висадки шафрану необхідно розробляти з урахуванням конкретного місцевого клімату.

Літо крокуси проводять в стані спокою і розквітають на початку осені - демонструючи вузькі листя і бутони. Квітки ж можна очікувати в середині жовтня.

Шафран здатний витримати холодну зиму, коли заморозки досягають - 10 ° С. Не варто садити ці квіти там, де навесні застоюється вода від талого снігу. Це призведе до загнивання цибулин в ґрунті. Рослина добре переносить нетривалу посуху[3].

Невибагливі багаторічні трав'янисті рослини з великими, яскравими, келихоподібними квітками, що з'являються рано навесні на дуже коротких безлистих стрілках. Для малих або краще великих груп на газонах, клумбах, бордюрах, рабатках, на кам'янистих гірках. Ранньоквітучі види можна висаджувати під покровом листопадних дерев і чагарників або на узліссях біля них. Часто використовують для зимової вигонки, як в кімнатах, так і в теплицях і оранжереях. Ряд видів застосовуються в медицині і відомі як фарбувальні рослини для харчових продуктів (як відомо 1 г шафрану забарвлює не менше 100 л води в яскраво-жовтий колір). Висушені рильця деяких видів крокусу мають солодкуватий смак і з глибокої давнини використовуються як прянощі [4].

Перед посадкою на газонах обережно знімають верхній шар ґрунту товщиною до 8 см і в утворену лунку висаджують бульбоцибулини. Після посадки дерен укладають на колишнє місце, не порушуючи поверхню газону, а крокуси нормально розвиваються і рясно цвітуть.

Завдяки різноманітності забарвлення і високій декоративності з крокусів можна створювати барвисті композиції. Крокуси відмінно поєднуються з іншими ранньоквітучими мілкоцибулинними культурами, такими, як мускарі, пролісок та ін.

Можна розміщувати крокуси серед пізноквітучих багаторічників, а також в півтіні чагарників, дерев, огорож і будівель. Уміло використовуючи терміни цвітіння різних видів сортів, можна значно збільшити тривалість їх цвітіння у відкритому ґрунті.

Після закінчення вегетації крокусів па клумбах, рабатках, бордюрах, якщо не проводять викопування цибулинних в поточному році, необхідно заздалегідь передбачити декорування цих ділянок іншими рослинами на літньо-осінній період [5].

Нами запроєктовано лікарський садок, в якому однією із запропонованих культур є шафран. План рокарію з використанням шафрану наведено у вигляді рисунку 1.

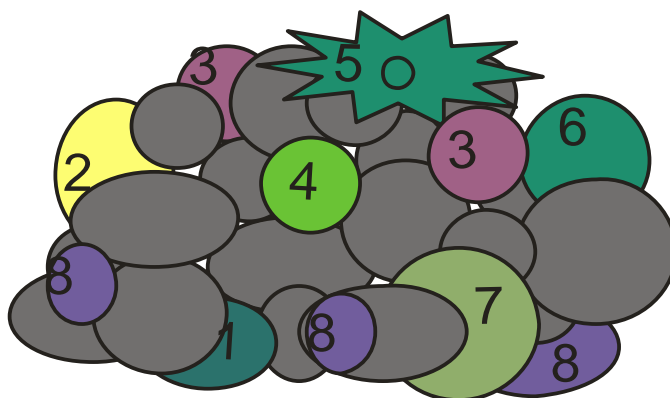

Рис. 1 План кам'янистої гірки з використанням шафрану (*Crocus*)

Умовні позначення:
 ● - натуральне каміння ●, ● - рослини для кам'янистої гірки

Асортимент рослин для створення кам'янистої гірки з використанням шафрану наведений у таблиці 1.

Таблиця 1

Асортимент рослин для створення кам'янистої гірки з використанням шафрану

№ з/п	Українська назва	Латинська назва	Кількість штук
1.	Вівсяниця сиза	<i>Festuca glauca</i>	3
2.	Очиток видний	<i>Sedum spectabile</i>	6
3.	Ліатрис колосковий	<i>Liatris spicata</i>	2
4.	Полин Стеллара	<i>Artemisia stelleriana</i>	3
5.	Флокс шиловидний «Карамелька»	<i>Phlox subulata</i>	2
6.	Тим'ян повзучий	<i>Thymus serpyllum</i>	3
7.	Рута духмяна	<i>Ruta graveolens</i>	3
8.	Шафран	<i>Crocus</i>	14

Список використаної літератури:

1. Крокуси – посадка і догляд, вирощування в саду [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://floristics.info/ua/statti/sadivnitstvo/2543-krokusi-posadka-i-doglyad-viroshchuvannya-v-sadu.html>. Дата останнього перегляду: 26.04.2018. – Назва з екрану.

2. Шаповал О. Краса зі смаком. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://a7d.com.ua/weekend/1321-krokusi-krasa-zi-smakom.html>. Дата останнього перегляду: 26.04.2018. – Назва з екрану.

3. Крокус – провісник весни. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://rivne1.tv/Info/?id=32279>. Дата останнього перегляду: 26.04.2018. – Назва з екрану.

4. Рід крокус (шафран) - Crocus L [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://megabook.ru/article>. Дата останнього перегляду: 26.04.2018. – Назва з екрану.

5. Болгов В. И. Крокус (шафран), особливості, розміщення при посадки [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.bestgardener.ru/pib/krokus_shafran_01.shtml. Дата останнього перегляду: 26.04.2018. – Назва з екрану.